

Izvirni znanstveni članek/I.01

dr. Marjetka Golež Kaučič

MED TRADICIJO IN INOVACIJO ALI POLOŽAJ FOLKLORISTIKE V SODOBNI ZNANOSTI

Razprava želi predstaviti položaj folkloristike v sodobni znanosti na Slovenskem ter njeno gibanje med tokovi tradicije in inovacije.

Namen razprave je poudariti vlogo in pomen folkloristike na Slovenskem tako v znanstvenem kot v izobraževalnem procesu, nujnost uveljavljanja njenih spoznanj ter potrebo po samostojnem znanstvenem polju in morda celo samostojnem oddelku znotraj slovenske univerze. Razprava posveča pozornost tudi Glasbenonarodopisnem inštitutu, v katerem potekajo kompleksne raziskave folkloristike, ki je s 65. leti obstoja najstarejši inštitut ZRC SAZU, s tem pa opozarja tudi na to, da je folkloristika institucionalno starejša od svoje krovne stroke etnologije.

Že po definiciji je znanost tista, ki naj bi odkrivala novosti in tradicionalno puščala za seboj. Toda vsaka znanost temelji na tradicionalnih spoznanjih, ki so bila nekoč inovacija. Humanistične vede vse svoje znanje

utemeljujejo s preteklimi spoznanji, vendar vsako konvencijo, ki se je zasidrala v humanistiko, lahko vsak trenutek spodnese novo izvirno spoznanje. Toda tudi konvencija lahko izide iz inovacije.

Ljudsko duhovno izročilo, predmet raziskovanja folkloristike, prehaja iz osi konvencij z majhnimi modifikacijami v smeri inovacij v paradigmo tradicije, medtem pa njeno "nasprotje", t. i. visoka umetnost, prehaja z osi inovacij v os konvencij ter nato v paradigmo tradicije. Inovacije v ljudsko izročilo počasneje prodirajo in se kasneje dalj časa obdrže kot konvencije. V t. i. visoki umetnosti pa je prodiranje novosti hitro in le-te se šele v daljšem časovnem obdobju spremenijo v konvencije. Inovativni postopki, ki se danes zdijo "okamenela tradicija" (H. Bloom), so bili nekoč inovacija. Vsaka tradicija ni nujno pozitivna, kot tudi vsaka inovacija ni nujno negativna.

Tako se raziskovalec humanistike, bolj določno, ljudske duhovne kulture – folklorist, giblje med osmi tradicij, potuje pa prek osi inovacij, ki prehajajo v časovni premici v tradicijo in ustvarjajo znanstveni kanon. In ta kanon ustvarja nacionalni potencial zavedanja ustvarjalnih vzgibov in identitete nekega naroda. Sodobna znanost pa včasih tako gibanje zanika in spodbuja samo tisto, kar je izšlo iz nove zavesti sodobnega človeka. Folkloristika je torej tista veda, ki naj bi raziskovala tako sinhrona kot diahrona gibanja v ustvarjanju ljudske glasbe, pesmi in plesa, ljudskih pripovedi idr. ter spajala ta spoznanja z novimi globinskimi vpogledi v ljudsko duhovno izročilo predrazsvetljeskega časa, v kontinuirano ljudsko ustvarjanje ne glede na časovno obdobje, pa tja do njegovega oživljanja in preobrazbe v sodobnem času. Čeprav se folkloristika večinoma ukvarja s preteklostjo oziroma s tradicijo, se v raziskavah srečuje tudi z inovacijami, ki pa s prehajanjem v tradicijo postanejo konvencije. Tradicija se povezuje s kategorijo nacionalno, saj je nacionalno kategorija, ki utemeljuje folkloristične raziskave – saj, kot pravi A. B. Lord, mora biti ustvarjalec neke ljudske pesmi nujno član istega naroda: tako na primer Slovenec ne more ustvariti angleške ljudske pesmi ali obratno, četudi pozna vse

značilnosti stila, petja, ne pozna pa t. i. etnosa jezika. Vendar prepoznavamo v raziskavah ljudskega izročila tudi internacionalne prvine. Če je temeljni pomen humanističnih ved nacionalni, da se z njihovo pomočjo Slovenci celostno prepoznavamo in umeščamo v svet, sta pomen in namen folkloristike, da se ukvarja z znanstvenimi raziskavami ljudske duhovne kulture, ki je najtransparentnejša za ugotavljanje nacionalne identitete. Pojem ljudska kultura zajema vse oblike spontane ustvarjalnosti, ki se razvija, ohranja ali izgublja po lastnih zakonitostih. Ljudska duhovna kultura vsega sveta ima nekatere univerzalne elemente – sorodne ali celo podobne, ne glede na narod ali kraj njihovega nastanka. Geografsko in kulturno oddaljene etnije ustvarjajo skupne elemente, zaradi katerih lahko spontano in nešolano glasbeno, pesemsko in plesno ustvarjalnost poimenujemo kot ljudsko. Šele analize univerzalnosti pa omogočajo raziskave in spoznanja specifičnosti posameznih etnosov. Ti ustvarjajo lastna, t. i. ugnedena jedra, ki so skupek tradicij, pravil, spoznanj in civilizacijskih sprememb. Ta so temelj etnične identitete in samoniklosti. Zato folkloristika trdi, da so elementi ljudske duhovne kulture najjasnejši pokazatelj etničnih značilnosti posameznega naroda. Specifičnosti identitete se ne da jasno izluščiti niti iz ljudske socialne in materialne kulture, zato ostaja ljudska duhovna kultura najbistvenejša za raziskave samoniklosti Slovencev.

Vse prej naštetu je vsebinska in ciljna opredelitev Glasbenonarodopisnega inštituta, ki je v novembru 1999 praznoval 65-letnico svojega delovanja in je najstarejši inštitut ZRC SAZU ter tako tudi edina ustanova v Sloveniji, kjer potekajo kompleksne raziskave folkloristike. Zato je o tem najstarejšem inštitutu ZRC SAZU treba povedati še nekaj splošnih in zgodovinskih dejstev. Zаметke folklorističnega raziskovanja najdemo že ob koncu 18. stoletja pri nas in v tujini, saj smo imeli v 19. stoletju mnogo zbiralcev ljudske pesmi, že prve zbirke (na primer Korytkova) in tudi organizirane zbiralne akcije. Ob koncu stoletja so začele izhajati Slovenske narodne pesmi Karla Štreklja, ki je bil obenem tudi predsednik Odbora za nabiranje narodnih pesmi, in od leta 1906 so na njegov poziv zbiralci iz vse Slovenije do prve svetovne vojne zbrali nad trinajst tisoč pesmi. V 20. stoletju se je začela ljudska pesem raziskovati še z etnomuzikološkega vidika. Leta 1934 je bil ustanovljen Folklorni inštitut, ki je dal znanstvene temelje današnjemu GNI. Naloge inštituta, ki jih je takrat opredelil njegov ustanovitelj France Marolt, so baza današnjim: "Marolt poudarja, da je treba sestaviti čim popolnejšo zbirko slovenske glasbene folklore – zbrati vse dosegljive zapise narodnih pesmi in skrbeti za njihovo dopolnilno, zbrani material urediti, katalogizirati, muzikološko raziskati in pripraviti kritično izdajo ter zbrati znanstvene publikacije, ki se nanašajo na slovensko glasbeno folkloro, ter ustvariti stike z vsemi sorodnimi tuzemskimi in zunajzemskimi inštituti," delovne naloge pa naj bi bile zapisovanje in fonografiranje folklornega gradiva po neraziskanih in premalo izkoriščenih okrožjih slovenskega etničnega ozemlja. (Kumer 1999, 12) Vse to in še sistematično in izčrpno raziskovanje slovenske ljudske pesmi, glasbe in

plesa na osnovi terenskih raziskav, evidentiranja in kritične obdelave virov in gradiva, sistematizacije in katalogizacije terenskega arhivskega gradiva s poudarkom na zaščiti in preureditvi zvočnega arhiva, teoretičnih raziskav, objav razprav, virov in gradiva, izdelavi pesemske, zvočne in plesne dokumentacije v obliki knjižnih izdaj, plošč, kaset, CD-jev idr. na sodoben način in s sodobnimi znanstvenimi metodami pa so naloge današnjega inštituta, ki ima devet raziskovalcev, tehničnega delavca in dva zunanja sodelavca. Inštitut ima svoj program raziskave slovenske ljudske glasbene in plesne kulture, projekt z naslovom Temeljne raziskave slovenske ljudske pesmi, glasbe in plesa in projekt v okviru področja Naravna in civilizacijska podoba Slovencev in Slovenije. Posebnost inštituta sta presnemalni studio in zvočni arhiv z več kot 50.000 enotami tako rokopisnega kot zvočnega, avdio, video in slikovnega gradiva, opisov šeg itn., ki je eden največjih tovrstnih arhivov v Evropi. Izdaja korpus Slovenske ljudske pesmi, ki so unikum v evropskem merilu, kjer takih zbirk še nimajo. Zbirka se po pomembnosti lahko primerja s Slovarjem slovenskega knjižnega jezika. Ali po besedah predsednika SAZU, prof. dr. Franceta Bernika: "In kakšna je znanstvena vrednost slovenskih ljudskih pesmi, od katerih so od leta 1970 do danes izšle štiri knjige, peta je v pripravi? Kaj nam pove temeljno delo slovenske etnomuzikologije, v širšem smislu etnologije kot take? Predvsem je mogoče na temelju ljudskih pesmi rekonstruirati duhovno kulturo naroda v preteklih stoletjih, ugotoviti stičišča in razlike z duhovno kulturo drugih narodov, kar je raziskovalni cilj primerjalne etnomuzikologije. ... Hkrati ljudska kultura ali folklor sama razkriva ustvarjalno moč naroda, izraža njegov značaj, t. i. narodni značaj, arhetipske mišljenjske in vedenjske modele naših prednikov ..." Z arhivom kandidiramo tudi v svetovnih zbirkah Unesca, ki se imenujejo Spomin sveta – Memory of the World. Inštitut oziroma folkloristika, ki je starejša od polja etnologije, kamor danes sodi, je tako še vedno brez samostojnega polja in ni priznana kot samostojna znanstvena veda.

Pomen inštituta za folkloristiko in humanistiko je njegovo celostno osvetljevanje ljudske duhovne kulture (seveda treh področij le-te; glasbe, plesa in pesmi), v njem se lahko celovito usposablajo mladi raziskovalci, ki drugod o metodah in teoriji folkloristike ne morejo pridobiti znanja. Inštitut že zaradi narave svojega dela (ima tudi zelo razvejano terensko raziskovanje) povezuje več disciplin v eno – uporablja interdisciplinarni način, rezultati njegovih raziskovanj so zato večplastni in pomembni tako za identiteto Slovencev kot za aplikacijo in razvoj znanosti. Tako dano gradivo, ki ga raziskuje inštitut, osvetljuje vzvode, način življenja in specifično ljudske kulture, kar je pomembno še za druge družboslovne in humanistične vede, ki že črpajo podatke iz folklorističnih raziskav. Za aplikacijo lahko rečemo, da so poleg izdaje znanstvenih in poljudnih knjig velike uporabne možnosti v medijih: to je izdaja kaset in plošč z arhivskimi posnetki, ki so namenjeni tako strokovnjakom kot ljubiteljem. Do zdaj najmočnejša možnost uporabe folklorističnih raziskav je v pedagoškem delu. Veliko aplikativnih možnosti je v

turizmu, predvsem v še neizkoriščenih priložnostih pri promociji Slovenije v svetu. Vsakdanja uporabnost gradiva in znanstvenih rezultatov je splošen pojav, saj je GNI postal informacijsko-znanstveni center za vse, ki gradijo in dopolnjujejo kulturološko podobo Slovenije in Slovencev. Aplikativne možnosti pa je moč doseči le s stalnim usmerjanjem (objavami) v spoznavanje lastne dediščine in z opredeljevanjem ljudske kulture kot najpomembnejšega kazalca nacionalne identitete. Pomen inštituta in širše folkloristike je najbolje označil France Bernik, ki je v svojem govoru ob 65. obletnici GNI dejal: "Dejstvo je, da letos praznuje Glasbenonarodopisni inštitut petinšestdeseto letnico delovanja, pove vsaj dvoje. Najprej, da je etnomuzikologija na Slovenskem institucionalno tj. s samostojnim inštitutom starejša od svoje krovne stroke, od etnologije. In drugič, da je prvotno zanimanje slovenskih etnografov in etnologov veljalo ljudski duhovni kulturi, slovenskim ljudskim pesmim in pripovedim, in da je stroka nanje v največji meri osredotočena še danes." Ugotavljamo, da se nove znanstvene discipline kar množijo, potrjujejo se nova znanstvena polja, folkloristika pa, ki ima tako tradicijo, svojo metodologijo in lasten predmet obravnave, ostaja vključena v polje etnologije.

In kaj sploh je folkloristika, kaj obravnava, kakšna je njena osnovna definicija in kako je bila vključena v znanstveno delovanje Slovencev v preteklosti? Folkloristika je veda o folklori, ki raziskuje značilnosti, oblike in ozadje nastanka in življenja ljudske duhovne kulture. Pojem folkloristika se je uveljavil po svetu leta 1846 z odkritjem besede folklor. Zаметki slovenske folkloristike kot vede segajo že v 19. stoletje, vendar nikoli ni bila priznana kot samostojna veda, vedno znotraj etnologije, in ni imela samostojne katedre na Univerzi. Do leta 1993 je bila ljubljanska univerza edina v Evropi, ki ni imela folkloristične katedre. Od tega leta pa je folkloristika vsaj univerzitetni predmet na Oddelku za etnologijo in kulturno antropologijo FF, čeprav svojega lastnega samostojnega oddelka še vedno nima. Na evropskih in ameriških univerzah je folkloristika upoštevana kot samostojna veda, v različnih organizacijskih oblikah in načinih povezovanj. Tako je na primer kot samostojni oddelek na Univerzi v Indiani, na UCLA, na Harvardu, v vseh skandinavskih deželah, razen Švedske (Ethnographic Studies Internet Resource Page), drugače pa se povezuje z antropologijo ali pa je del oddelkov za nacionalni jezik in književnosti. Zakaj pa naj bi jo potrebovali? Že vsa leta ugotavljamo, da je raziskovanje slovenske ljudske pesmi, glasbe, plesa, pripovedi, likovne umetnosti idr. oziroma slovenske ljudske duhovne kulture izjemno specifično: gre za raziskovanje ljudskega pesemskega, glasbenega in plesnega idr. izročila, ki se ukvarja z vprašanji njihove funkcionalne in ustvarjalne komunikacije ter ugotavlja drugačnost obravnavanih elementov glede na visoko umetnost, popularno in trivialno ustvarjanje ter različnosti v strukturi, funkciji, poetiki in v življenjskem kontekstu. Etnomuzikologi, etnokoreologi, tekstologi ter drugi, ki ta področja raziskujejo, doživljajo težave že pri temeljnem dodiplomskem študiju (da o izobraževanju na osnovnošolskem in srednješolskem nivoju sploh ne

govorim), saj na slovenski univerzi ni mogoče študirati navedenih področij znotraj ene vede, ker ni samostojnega oddelka, ki bi ta področja zajel. Zato raziskovalci ljudske duhovne kulture poskušamo ob svojem delu najti odgovore na vprašanja, na katera naletimo v vedah, ki nam bodo nanje odgovorile. Raziskovalec je ob pridobivanju znanja razpet med tri oddelke: med oddelkom za muzikologijo, slavistiko in etnologijo. Da bi se izognili tej razdeljenosti, je nastala folkloristika, veda, ki je razvila svoje metode preučevanja ljudskega duhovnega izročila v slovenski znanosti, ki pa žal, kot smo že rekli, ne nastopa kot samostojno raziskovalno področje in nima svojega lastnega pedagoškega zaledja, temveč je del etnološke znanosti, kar je seveda premalo za kompleksen raziskovalni uvid. Podiplomski študij raziskovalci nato izberejo na že prej omenjenih oddelkih, ki pa jim ne nudijo interdisciplinarnega pogleda v stroko, tako da vse znanje nabirajo večinoma le v glasbenonarodopisnem inštitutu in drugje. Zato je danes temeljno vprašanje raziskovanja ljudskega izročila, kako pridobiti vedenje o vsem, kar je za sodobno folkloristično znanost značilno, ob nenehni razdvojenosti med tri različne znanosti in ob pridobivanju znanja s treh različnih področij. Kako lahko raziskovalec ugotavlja spremembe v kontekstu ljudskih pesmi, v spreminjanju okolja, v katerem človek sedanjega časa živi, če ne pozna temeljnih etnoloških procesov, kako lahko raziskovalec ugotavlja vsebinske in formalne zakonitosti besedila ljudske pesmi, če ne pozna temeljev literarne teorije, in še, kako naj raziskovalec uspešno raziskuje melodijo neke ljudske pesmi, če ne pozna temeljev etnomuzikologije. Vse to naj bi mu dala folkloristika, ki je v dosedanjem razvoju razvila svoj metodološki aparat in interdisciplinarno vključila svoja spoznanja v spoznanja drugih strok. Morda je prav to široko obzorje, ki ga mora raziskovalec slovenskega ljudskega izročila imeti, pogoj, da lahko poišče na primer iz ljudskih pesmi tako sociološke prvine človeka preteklosti, njegovo mišljenje, čustvovanje, idejna obzorja in družbene ter zgodovinske razmere, v katerih živi. Folklorist lahko iz ene pesmi razbere tako življenjski kontekst, v katerem je pesem nastala, zgodovinsko in družbeno obzorje, način razmišljanja, način ustvarjanja, vse elemente, ki določajo pesem kot umetniški organizem, njeno funkcijo v vsakdanjem in prazničnem življenju človeka, pravne usedline, psihoanalitična in psihološka spoznanja, identiteto tako subjekta pesmi kot tistega, ki je pesem zložil, ter celotnega procesa potovanja pesmi skozi variantni proces sprememb. Spremlja lahko razvoj ljudske duhovne kulture, njeno spreminjanje in prilagajanje družbenim in zgodovinskim razmeram in ugotavlja vlogo ljudskega izročila tudi za današnji čas. Iz slovenske balade Brat ali ljubi, na primer, lahko razberemo zgodovinski in socialni čas, v katerem je pesem nastala, in prav zaradi poznavanja le-tega razumemo, zakaj se deklica ob odločanju med bratom in ljubim odloči za brata. Pesem je nastala prav zaradi srednjeveškega zakona, ki je določal, da nad žensko, ko ta postane vdova, prevzame skrbništvo brat, ki odloča o njenem prihodnjem življenju ter življenju njenih otrok. Pesem veliko pove tako o vlogi ženske v tistem času, o njenem

čustvovanju in življenju, o odnosu med moškim in žensko in o nesvobodni izbiri ter o krvni zvezi, ki je bila močnejša od ljubezenske. Iz pesmi je viden način ustvarjanja besedila in melodije, tako metroritmični elementi kot umetniške prvine – simbolika in metaforika, ki so drugačne od prvin umetne poezije in glasbe. Pesem je vezana na kontekst, na vedno znova drugačne razmere ob izvajanju pesmi, na to, ali se je pela ob obredu, ob prazniku ali v vsakdanjem življenju, kdo jo je pel in kako je v variantah potovala po Sloveniji. Iz ene same ljudske pesmi lahko razberemo celotno podobo človeka, in sicer kot subjekta ali kot objekta pesmi, ter celoten življenjski kontekst, ki ga obdaja. Prav tako lahko ob tem ugotovljamo spremembe življenjskega konteksta v današnjem času s primerjanjem sodobnosti s preteklostjo. Raziskovanje tega segmenta slovenske ljudske duhovne kulture je pomembno za humanistični pogled na svet, saj iz njega zajemamo najrazličnejša pretekla spoznanja o človeku in svetu, v katerem je živel, iz preteklih spoznanj pa lahko poiščemo tudi odgovore na vprašanja o sebi in svetu, o lastni nacionalni identiteti in jeziku.

Že desetletja ugotovljamo, da je humanistika v naši družbi v primerjavi z drugimi znanstvenimi vedami neenakopravno obravnavana. V letu 1994 je bila zato sprožena akcija ugotavljanja položaja in razvoja humanističnih ved, vendar ni prinesla posebnih rezultatov. Čeprav so si nekatere redke vede v humanistiki pridobile boljši položaj, nekatere so dobile celo samostojno polje, pa za področje folkloristike tega ne moremo reči. Ko smo bili tudi raziskovalci slovenske folklorike leta 1994 povabljeni z Ministrstva za znanost in tehnologijo, da ugotovimo stanje posameznih humanističnih ved na Slovenskem in ugotovimo, ali si folkloristika zasluži svoje samostojno polje, se nam je zdelo, da je napočil čas, ko se bo folkloristika izvila iz ovoja krovne stroke in bo vstopila v sodobno slovensko znanstveno sfero kot samostojna veda, ki je razvila svoj lasten način raziskovanja in svoje metode. Slovenska folkloristika je namreč s svojim delom že dolgo priznana v mednarodni znanstveni skupnosti. Tudi doma so folkloristi s svojim dosedanjim delom že dokazali, da je ljudska duhovna kultura najpomembnejše in najbolj natančno sredstvo pri določevanju prepletanj, razlik in akulturacij različnih etnij ali narodov in je najtransparentnejša pri določanju nacionalne identitete, njene demarkacijske črte navzven in hkrati element spoznavanja univerzalnega v planetarni kulturi (Terseglav). Žal pa naši argumenti, ki smo jih navedli, niso bili dovolj tehtni za takraten vrh znanstvene sfere, čeprav se zdi, da je prevladal finančni vidik in ne strokovni. Folkloristiko kot samostojno vedo so takrat zavrnili. Zanimivo je, da ob mednarodni Frascati klasifikaciji znanstvenih disciplin ugotovljamo, da je Folklor – H 400 uvrščena v to klasifikacijo, medtem ko etnologije ni, saj je verjetno uvrščena v razdelek antropologija. Vede, ki preučujejo posamezne aspekte ljudskega izročila, folkloristiki priznavajo njeno specifično raziskovalno metodo in samosvoj predmet obravnave, kar jo določa kot samostojno znanstveno disciplino. S tem pa se pojavlja absurd, da specifično folkloristično delo ocenjujejo strokovnjaki drugih ved, ki

sploh ne poznajo folkloristike, njene teorije in metodologije, s čimer se oddaljujemo od sodobnega razumevanja znanosti in folkloristiko potiskamo v okviru ljubiteljskega razumevanja 19. stoletja.

Danes, ob 65-letnici ustanove, v kateri folkloristične raziskave večinoma potekajo, pa se ponovno sprašujemo, kako lahko veda s tako tradicijo delovanja, ki je začela raziskovati še pred krovno vedo, ostane na obrobju in prav zaradi heterogenosti, neke vrste interdisciplinarnosti, ostaja pastorka znanstvene sfere, medtem pa nastajajo nove znanstvene discipline, ki so kar takoj sprejete kot samostojne, ker so sodobne, pa čeprav še nimajo izdelanih metod in teorije raziskovanja (npr. kulturologija). Ob branju članka Enotna klasifikacija znanosti v Republiki Sloveniji sem postala pozorna na definicijo samostojne znanstvene discipline: "...pri raziskovalnem področju, kjer raziskovalci različne disciplinarne provenience ob proučevanju skupnega predmeta komunicirajo in sodelujejo med seboj v tolikšni meri, da že tvorijo posebno, navznoter povezano skupnost, ki deluje kot posebna, samostojna entiteta in jo širša znanstvena skupnost kot tako tudi prizna, lahko že govorimo o nastanku nove znanstvene discipline. V različnih znanstvenih okoljih se bo to zgodilo ob različnem času in na različne načine, v nekaterih med njimi morda sploh nikoli in tam posamezna disciplina pač ne bo dobila domovinske pravice." (Kosmač, Sorčan 1996, 46) Potemtakem folkloristika sodi med tiste znanosti z visoko stopnjo "znanstvene komunikacije", poleg tega pa še z raziskovalno tradicijo, pa si ne glede na to ni pridobila lastne domovinske pravice in zato domuje v polju etnologije kot najbližjem znanstvenem polju v humanistiki. Zaradi iskanja "znanstvenega domovanja" in s tem v zvezi tudi pedagoškega imajo raziskovalci nemalo težav ob podiplomskem študiju, ko se morajo prijavljati na različne oddelke, ko jih vsi ti oddelki obravnavajo kot tujek ali pa želijo, da se popolnoma podredijo eni vedi in zanemarijo druge. Težava ob nepriznavanju folkloristike, a ne samo nje, to je problem humanistike nasploh, pa je njeno vrednotenje. Tudi rezultati specifičnega načina raziskovanja, ki temelji na gradivu in terenskem delu, se vrednotijo drugače – primer je znanstvena izdaja Slovenskih ljudskih pesmi, ki je v COBISSU ovrednotena kot neke vrste zbornik oziroma so avtorji uvrščeni v sekundarno avtorstvo. Vsaka knjiga iz zbirke, ki prinaša gradivo od prvih zapisov do danes, je plod petletnega dela štirih "urednikov" in avtorjev ter še dodatnih avtorskih prispevkov, ki oblikujejo celoto. To delo bi moralo biti ovrednoteno kot znanstvena monografija ali pa bi morali za njo poiskati tako rubriko, ki bi ovrednotila delo kot temeljno in s tem omogočila avtorjem, da pridobijo točke za evalvacijo.

Če se bo folkloristika razvijala le znotraj raziskovalne institucije in ne bo imela pravega strokovnega in znanstvenega zaledja v univerzitetnem procesu, bo venomer razcepljena v več znanstvenih disciplin ter ne bo širila kroga svojih raziskav, zato se bo morala spajati v interdisciplinarne povezave ali pa bo svoje parcialne raziskave poskušala plasirati znotraj že prej naštetih znanstvenih ved in tako prilagajala svoje metode in teorijo. Poseben problem se zdi objavlanje raziskav, ki

so tako specifične, da jih znanstvene revije posameznih ved zavračajo z izgovorom, da ne spadajo v njihovo usmeritev. Tako lahko folklorist objavlja predvsem v eni znanstveni reviji, to je *Traditiones*, pa še tam, če je na primer bolj muzikološko ali literarno usmerjen, naleti velikokrat na negativen odziv nekaterih recenzentov. Raziskave, ki jih objavlja v *Traditiones*, redko berejo literarni zgodovinarji ali muzikologi, tako da so spoznanja folkloristike velikokrat prezrta. Folkloristika si brez celostnega izobraževanja ne bo mogla utrditi baze mladih raziskovalcev, ki bi se osredotočili v vse spektre raziskovanja ljudskega izročila. Raziskovali bodo znotraj drugih disciplin, vendar ne bodo znali povezovati, saj bo njihovo znanje enostransko, zato bi morala Univerza uvideti, kako potreben je študij folkloristike kot samostojne vede. Na oddelku za slovenistiko je ustno slovstvo predstavljeno kot predstopnja umetne književnosti, pa še to iz literarnega vidika; na muzikologiji je ljudska glasba redko vključena kot samostojni predmet, saj ni kadrov, ki bi etnomuzikologijo poučevali.

Ko smo se raziskovalci slovenskega ljudskega pesemskega, glasbenega in plesnega izročila zavezali folkloristiki (in znotraj te etnomuzikologiji, tekstologiji, etnokoreologiji) in raziskovanju le-te, smo se z njo začeli ukvarjati z enakim navdušenjem kot naši predniki, spopadamo se z enakimi (če ne še večjimi) finančnimi, kadrovskimi, prostorskimi in drugimi težavami, z nerazumevanjem in pogosto s premajhnim poznavanjem pomena tega raziskovanja za znanost in celotno slovensko družbo, saj folkloristiko velikokrat zamenjujejo s folklorizmom, ki je narobe razumljena folklor. Želimo, da bi se ustanove, ki nam krojijo usodo, zavedale pomembnosti slovenske ljudske ustvarjalnosti, ki nas umešča v svet kot Slovence, da nas po njih prepoznajo in ločujejo od drugih narodov. Znanstveniki našega področja v tujini nam priznavajo vrednost že s tem, da iščejo našo pomoč pri urejanju lastnih zbirk, katalogizaciji in arhiviranju ter raziskovanju v folkloristiki, da so naše publikacije vzor, po katerih se ravna v Evropi in svetu in ne nasprotno, da smo z znanstvenimi raziskavami, ki jih predstavljamo slovenski in tuji javnosti, bolj ovrednoteni in iskani v tujini kot doma. Želeli bi, da bi folkloristiki priznali njeno samostojno delovanje, jo bolj dejavno vključili v pedagoški proces na vseh stopnjah izobraževanja, da bi tako lahko vse željne novih raziskovalnih poti s tega področja usposobili za sodobna prizadevanja v folkloristiki ter da bi povezali razpršene vidike raziskovanja ljudskega izročila v znanstveni splet ter tako omogočili kvaliteto izobraževanja in raziskovanja tistih elementov slovenskega glasbenonarodopisnega izročila, ki nas določajo kot narod.

Ko se v današnjem času naše raziskave gibljejo med preteklostjo in sodobnimi časi, ko folkloristika s spremembami v družbi in kulturi, ki neizogibno vplivajo na ustvarjanje ljudskega duhovnega izročila, išče aktualizacije svojega predmeta na sodoben način in s sodobnimi sredstvi, se zdi še bolj poklicana k iskanju novega smisla raziskav za ovrednotenje in sintezo tradicije z inovacijo.

Literatura:

- BLOKOM, Harold 1973: *The Anxiety of Influence. A Theory of Poetry*. London, New York.
- BOLE - KOSMAČ, Daša, Stojan SORČAN 1996: Enotna klasifikacija znanosti v Republiki Sloveniji. V: *Raziskovalec* let. XXVI, št. 2. Ljubljana, 46.
- KUMER, Zmaga 2000: Ustanovitev in razvoj do jeseni leta 1999. V: Marko Terseglav (ur.), *65 let Glasbenonarodopisnega inštituta ZRC SAZU*. Ljubljana, 12.
- LORD, B. Albert 1988: Some Characteristics of Oral-Traditional Poetics, V: Svetozar Petrović (ur.), *Oral and Written Literature in Literature and Culture/ Usmeno i pisano/pismeno u književnosti i kulturi*. Zbornik referatov 21. - 23. 9. 1987, 19.
- SELJAK, Tomaž in SORČAN, Stojan 1997: Bibliografije raziskovalcev v sistemu COBISS. V: *Raziskovalec* let. XXVII, št. 3. Ljubljana.
- STANONIK, Marija 1991: Terminološke vzporednice slovstveni folklori. V: *Traditiones* 20, Ljubljana, 79-94.
- TERSEGLAV, Marko 1990: Ustno slovstvo in folkloristika kot predmeta univerzitetnega študija. V: *Traditiones* 19, Ljubljana, 233-260.